

Kurzus kódja: BBN-FIL-401.12 és FLN-233
Kurzus megnevezése: Klasszikus német történelemfilozófia
Kurzus előadója: Miklós Tamás

Kurzus előfeltétele(i):
A jegyszerzés módja(i): szóbeli vizsga
Követelmények: kötelező olvasmányok

Kurzus leírása, tematikája:

Az előadás feladata: bevezetés az újkori történelemfilozófiába. Ezen belül előtérben a német idealizmus történelemfelfogása áll. Néhány olyan kulcsszöveggel foglalkozunk, amelyek a klasszikus történelemfilozófiai kérdések koncentrációjának tekinthetők.

Tárgyalásra kerülő klasszikus problémák: a "rossz" történelmi tapasztalatának és az értelemmel bíró világrend képzetének viszonya (újkori teodícea-problematika); a történelem szubjektuma, a történelem "csinálhatósága" (az emberi tettekért és szenvedésekért viselt felelősség), Isten és ember, individuum és emberi nem viszonya; a történelmi folyamatok egységére, irányára és értelmére vonatkozó kérdések; empirikus tapasztalatok és filozófiai szemléletmód a történelmi megismerésben; a történelmi és a művészi elbeszélés viszonya; a történelemre vonatkozó filozófiai koncepciók metafizikai tétje, reflektált belső ellentmondásai.

Az előadás önálló egység, de kapcsolódik hozzá a meghirdetett történelemfilozófia-szeminárium is.

A vizsgaanyag szélesebb az órán közvetlenül használt olvasmánylistánál. Az órán az alábbi szövegeket elemezzük:

Kant: *Az emberiség egyetemes történetének eszméje világpolgári szemszögből.* (In: Kant: *A vallás a pusztaság határain belül.* Gondolat, Budapest, 1974. vagy in: Kant: *Történelemfilozófiai írások, Ictus, Szeged, 1996. 41-58. o.*)

Kant: *Az emberi történelem feltehető kezdete.* (uo.)

Schelling: *A transzcendentális idealizmus rendszere.* (Gondolat, Budapest, 1983. 353-373. o.)

Hegel: *Előadások a világtörténet filozófiájáról.* Bevezetés. (Akadémiai, Budapest, 1979. 17-138. o.)

Schiller: *Mi az egyetemes történelem és mivégre is tanulmányozzuk?* (In: Schiller: *Művészet- és történelemfilozófiai írások, Atlantisz, Budapest, 2005.*)

Schiller: *A fenségesről.* (uo.)

Kurzushoz (a vizsgához) tartozó kötelező irodalom:

Rousseau: *Értekezés az emberek közötti egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól,* in: Rousseau: *Értekezések és filozófiai levelek.* Magyar Helikon, Budapest, 1978. 59-158. o.

- Kant: *Az emberiség egyetemes történetének eszméje világpolgári szemszögből*, in: Kant: *Történelemfilozófiai írások*. Ictus, 1996. 41-58. o.
- Kant: *Az emberi történelem feltehető kezdete*, in: *uo.* 87-103. o.
- Schelling: *A transzcendentális idealizmus rendszere*, Gondolat, Budapest, 1983. 353-383. o.
- Fichte: *A jelenlegi kor alapvonásai*, in: *Vál. fil. írások*, Gondolat, Budapest, 1981. 416-480, 554-570. o.
- Schiller: *Mi az egyetemes történelem és mi végre is tanulmányozzuk?* (In: Schiller: *Művészet- és történelemfilozófiai írások*, Atlantisz, Budapest, 2005.)
- Schiller: *A fenségesről*. (In: Schiller: *Művészet- és történelemfilozófiai írások*, Atlantisz, Budapest, 2005.)
- Hegel: *Előadások a világtörténet filozófiájáról*. "Az ész a történelemben", Akadémiai, Budapest, 1979. 13-138. o.
- Marx és Engels: *A német ideológia*. MEM, Kossuth, Budapest, 1969. Feuerbach-fejezet
- Marx és Engels: *A Kommunista Párt kiáltványa*, MEM, Kossuth, Budapest
- Jacob Burckhardt: *Világtörténelmi elmékedések*, (Bevezetés és a XIX. századról rész) Atlantisz, Budapest, 2001.
- Nietzsche: *A történelem hasznáról és káráról*. In: *Korszerűtlen Elmékedések*, Atlantisz, Budapest, 1989. 27-100. o.
- W. Dilthey: *A történelmi világ felépítése a szellemtudományokban*. 2. átdolg. kiad. Gondolat, Budapest, 2004. 11-20. o. és 92-121. o.
- Walter Benjamin: *A történelem fogalmáról*, in: *Angelus Novus*, Magyar Helikon, Budapest, 1980. 959-974. o.
- Karl Löwith: *Világtörténelem és üdvtörténet*, Atlantisz, Budapest, 1996. (Előszó, Bevezetés, Utószó)
- Reinhart Koselleck: *Elmúlt jövő*, Atlantisz, Budapest, 2003. (A kora újkor elmúlt jövője; Történelem, történetek és formális időstruktúrák; Ábrázolás esemény és struktúra; "Tapasztalati

tér és várakozási horizont")

Odo Marquardt: *Az egyetemes történelem és más mesék, Atlantisz*, Budapest, 2001. (A megvádolt és fölmentett ember a XVIII. század filozófiájában; Az egyetemes történelem és más mesék)

R. G. Collingwood: *A történelem eszméje*. Gondolat, Budapest, 1987. 49-62. o..

A. C. Danto: *Analytical Philosophy of History*. Cambridge, 1965. (új kiadás: *Narration and Knowledge*. 1985.) 1-16. o. (magyar fordítása kézirat formában megtalálható a tanszék könyvtárában), valamint "A narratívák szerepe a történeti magyarázatban", megtalálható: *Tudomány és művészet között*. id. kiad. 61-83. o.

Kurzushoz tartozó ajánlott irodalom:

Magyarul:

* Kelemen János: *Az ész képe és tette*. Atlantisz, Budapest, 2000.

* R. G. Collingwood: *A történelem eszméje*. Gondolat, Budapest, 1987.

* Karl Löwith: *Világtörténelem és üdvtörténet*, Atlantisz, Budapest, 1996.

* B. Croce: *A történelem filozófiája*, in: *A szellem filozófiája*. Válogatott írások. Gondolat, Budapest, 1987. 549-639. o.

* Rudolf Bultmann: *Történelem és eszkatológia*, Atlantisz, Budapest, 1994.

* Hayden White: *A történelem terhe*, in: *A történelem terhe*. Osiris - Gond, 1997. 25-67. o.

Németül:

* *Geschichte - Ereignis und Erzählung*. (Poetik und Hermeneutik) Wilhelm Fink Verlag

* Karl Löwith: *Von Hegel bis Nietzsche*. (Europa Verlag, Zürich/New York, 1941. Könnyebben megtalálható új kiadás: Karl Löwith: *Sämtliche Schriften*, Metzler, Stuttgart, 6. kötet)

* *Theorie der Gesch.* 1-6. DTV, München

Angolul:

* H. White: *Metahistory*.